

Megjelenik a Társalkodóval együtt minden héten kétszer: ti. vasárnap és csütörtökön. Előfizetheti helyben a szerktő's kiadó tulajdonosnál uri utca 453dik sz. alatti Trattner - Károlyi ház első emeletén, egyebütt pedig minden királyi posta-hivatalnál. Az ausztriai birodalomba vagy más külföldi tartományokba kívántató példányok irat csupán a bécsi es. főpostahivatal úján történhetik a' megrendelés. Az Értesítőben mindenféle hirdetésny főlvetetik s pontosan közölletik.

Az előfizetéssel elkésteknek a' 'Jelenkor és Társalkodó' 2dik félevi folyamából még teljes számu példányokkal szolgálhat a' szerkesztőség.

FOGLALAT: Magyarország és Erdély (kelőléptetés); két garas IV. gr. Széchenyi Istvántól; országgyűlési közlemény, kerületi ülések a' büntető törvénykönyv s kösajtó ügyében; magyar tud. társaság; iskolai dolgok; nemzeti színház; Pestmegye: követi utasítások tárgyalása; Borsodmegye: megyei levelezések, pótlékadatok a' miskolci tüzről; czáfolat a' jégverés ellen biztosító egyesület ügyében; az iparegyesület ügyében; iparegyesületi műkiállítás; czáfolat Jászberényből; s a' t.)

Spanyolország (Espanero hitvese Parisba utazott; a' pártok simulni kezdenek egymáshoz.)

Külföldi elegybir.
Értesítő.

Magyarország és Erdély

A' n. m. kir. udv. kincstár a' megüresült hradoki erdőhivatal irnoki tisztségére eddigi díjtalan erdőszgyakornok Hrobony Károlyt alkalmazá.

Két garas.

IV.

Átolvasván az adóru és a' két garasos telekdíjru legközelebb irt s közreboosátott cikkemet, lüzre hányni kívánám mind azokat. 'S korántsem, mintha még most is scrupulussal teli, megbántam volna, mit mondtam, és tervem körül haboznék. Valóban nem; mert a' dolog lényegét illetőleg igen tisztában vagyok enmagammal; hanem csak abban nem tudtam megnyugodni: valljon nem volna-e eszközlésem még kora. Miután azonban minden körülményt, mellyek olly agasztólag tühegyre állítvák, kellő fontolóra vévén, csakugyan tanácsosabbnak tartottam, a' dolgot inkább most hozni szőnyegre mint később, vagy éppen soha sem: egyedül az epezti kebemet, és ezért szeretném a' jelen kérdést tárgyzó cikkemet rendre megsemmisíteni és ujra kezdeni, mert azokat eszmém igen felszines, valóban félig sem kimerítő kifejtésinek tartom.

Soha nem vágytam tisztában s megfoghatóban irni, mint jelen esetben; mert soha nem feküdt annyira lelkemen, megértetni és felhozott okaim diadalát tapasztalni, mint ma; és még is úgy rémlik előttem, mintha egy alkalomkor s egy kérdés fejtegetésinél sem estem volna olly gyakorta és olly erősen a' hosszadalmaság, ismétlés, félretérés és még tán a' homályosságnak is mindazon hibáiba, mellyekkel már annyiszor untatám béketerő olvasóimat.

Ámde midőn szívünk igen is teli van, akkor, jóllehet olly közel fekszik ez ajkainkhoz, a' legnagyobb előadási tehetség sem képes mindig kellő rendben kiírni mind azt, mitől keble buzog. Minőfogva ha én — ki se irói, se szóoklati pálmát nem követelek, de egyedül hű hazai érzés egész kincsem, mellyel egyébiránt olly tántoríthatlanul eltelve hiszem magamat, mint bárki mást — ha én tehát, mondom, rendetlenül, felszinesen s ide oda kapkodva sorolom elő, ez alkalommal szőnyegre hozott eszmémet, sőt mind ezen hibákba a' szokottnál még erősebben esem: ám bíráljon a' nyájas olvasó engedékenyül; hiszen ha valaha, most feszül keblem annyira, mikép valósággal nem igen tudom, minek előadásával könnyítsek azon legelsőben is: s pedig mert, ha most nem szállunk le felhőkbul a' gyakorlati kivihetés mezejére, és most nem vetünk honunk előmenetelére nézve valami derekas alapot, mi után lelkem olly régóta szomjaz, s melly nélkül a' magában legjobb, legdicsőbb sem egyéb, mint hű ábránd, sőt egyenesen tantalusi kinforrás: akkor valóban, én legalább nem tudom, mire és milly időkre építsük előmenetelünk hihetőségét, vagy csak reményét is.

Esedezem: tiszta és becsületes szándékomnál fogva, s még inkább honunk végett, mellynek felvirágoztatását szándoklom, legyen ekkép velem és hosszadalmas előadással még egy kis béketerőse a' nyájas olvasónak, s boosásson meg, ha az egészet új és czélszerűbb formákba nem öntvén — mire alkalmasint sem tehetségem s minden bizonynyal időm nincsen — csak ugy adom elő a' következőt is, mint adám elő az eddigit. Ha darabos, hiányos lesz is az elősorolás, elvégre az egészből tán még is az fog kivilágani, hogy eszmém nem felszines, s nem éppen a' levegőből kapott, s hogy ha valami, csak annak életbehozása fog minket magyarokat nyomorult szűk körünkbul, mint nemkülönb az ámitások és pium desideriumok tébolydóibul, mellyek közt sorvadunk, kivezelve, a' gyakorlati élet nagyobb szabásu, nemzethez illő alapjaira állítani. Pótolja tehát tehetségem korlátolt létét a' nyájas olvasónak ezen élet bevágó ügy iránti hajlama, esedezem, és bizonyos vagyok: egy kis jóakarattal könnyen ki fogja egészíthetni omissioimat, és szintolly könnyen elrendelhetni mindazon netaláni félreugrásokat, mellyekbe sikerért küzdő hevem legjobb szándékbul ragadtott.

Vágyaim egybevonatja az: hogy mi mindent, mit lelkes de egyszersmind testi szükségeket is méltányló emberektől gyakorlatilag kívánni lehet, elkövessünk, hogy vérünk nemcsak ne bukják, de díszteljes nemzetté viruljon fel.

Ennélfogva én távulrul sem követelem, hogy a' hazatérőn, bárki is vérünk fentartása és felemelése végett, fázze, chezzék, vagy testének természete effőle csorbát szenvedjen; midőn azonban én illyest nem követelek, sőt éppen ellenkezőjét kívánom, ezennel felkiáltok — bár volna erre elég erőm — az egész civilisált emberiség hallatára: ha viszont azt nem akarná saját haszna végett előlegezni a' magyar, mi nélkül egy kis szilárd akarattal olly könnyen ellehetne; ha mondom, aggasztó állapotja közt, de még a' nélkülözhetővel sem volna elég lelkes és elég eszes magán segíni akarni: akkor valóban nem érdemlene nemzetek közti állást; mert saját homlokára sütő vala a' gyávaság bélyegét. Mitül Isten mentsen.

Kardra most nincs szükség, mert magunkon kívül valóban nincs ellenségünk; saját magunk ellen pedig kardot rántani csak nem fogunk. Szavak ellenben, habár jóra, rosra, csudaerejük is rendszerint, pusztaszavak mondom, jelen állapotban, akár milly magas lovakru harsogtatnának is azok, bizony bajunkbul kiségitni nem fognak.

Péaz, és felette sok péaz, mire jelenleg szükségünk van. Ezt kell ennélfogva mindenk előtt előteremteni, nehogy vérünk ápolása sőt felemelése végett valamit elmulaszszunk, mi tehetségünkben van.

Ámde a' két garasos sarkalatra állítandó telekdíjnak fizetése által, mint láttuk, száz millió pengő forintot valósíthatnánk honunk ápolására, melly tőkének czélirányos kezelésével valódi csudákat mivelhetnénk; s biztosítva volna vérünk.

Ha tehát elbirjuk a' két garasos telekdíjt, akkor lehetetlen — ha a' gyávaság bélyegét megérdemleni nem akarjuk — ahhoz minden tétova nélkül nem járulunk.

Miknek egybevont befejezése az, vagy legalább igen nagyon az látszik lenni: „hogy ránk magyarokra nézve bizony nincs menekvés, a' telekdíj és a' nemzeti gyávaság ezime közt;“ mert az előadottak után alig tagadhatni, hogy a' tervezett két garasos telekdíj nemcsak nem olly súly, mellyet el nem bírhatnánk, de egyenesen olly emeltyü, melly még a' legmostohább állapotura is legkedvezőbben hatna.

Egyre vagy másra el kell tehát szánni magunkat, vagy telekdíj általi nemzeties felvirulásra, vagy garasainkat megmentvén, és inkább elpredálván sőt elásván, hervadt állapottal szorosán egybefüggő dísztelen enyészetre.

Mit fog e' kettő közt választani a' magyar, nem tudom; de minden esetre saját maga fogja elhatározni jóvendőjét.

A' gyávaság bélyegét olly könnyen azonban nemzetekre sütni nem szabad; kivált mikor, mint nálunk, csak bizonyos osztály viseli a' nemzet czimét.

Felkérem ennélfogva az olvasó és iró közönséget: gőrdítsen tervem ellen nehézségeket, hadd oldjam fel azokat, ha bírom; vagy oldja jó szándékulag maga fel, ha bírja.

Felfogásom szerint soha nem szeretek keresni segítséget magamon kívül; mert nem egyedül saját tapasztalásom mutatja, de mutatja a' világi tapasztalás is, hogy senki nem mozdítja saját czélainkat annyira elő, mint minmagunk; mikép rendszerint nem is messzire megy az, ki más segítségére támaszkodik. Ha ennélfogva saját magamtul függne vérünk java, honunk előmenetele, valóban nem koldulgatnék jobbra balra; de azt minél előbb s minden segítség nélkül tüstént magam eszközölném. Miután egyes azonban a' közállodalomnak csak felette kis és vajmi tehetetlen töredéke, melly csak akarhat de nem tehet, ámde véremért még is annyit kívánnék tenni, mint a' mennyit csak tehetek, nehezebb kivitelü dolgokban legott azokra gondolom szemeimet előlegesen vetendőknék, kik velem egy állásuak s egy körülményűek; mert ez által, midőn saját vállaimat is ajánlom súly alá, s par préferencce, legalább nem cselekszem boszantólag s ekkép visszalökőleg, megsemmítőleg, mint mind azok, kik csak nyergelni szeretnének, de saját megnyergeltetésük ellen vajmi erősen rugdalkoznak, vagy azt százfőle teketória által legalább igen ügyesen tudják kikerülni.

Es ez oka, miért érzek magamban olly számos év óta mindig bizonyos hajlamot, a' telekdíj eszméjét szőnyegre hozni; az t. i. hogy ez által ugy meg lennék nyergelve, mint bárki más, s ekkép igazságosan senki nem vethetné szememre, ha én őt olly asnak viselésére kívánnám birni, mi aránylag saját vállaimat is érintené.

Később, midőn tervezőink száma napru napra szaporodott s egy részru ezer szükségink feneketlen volta tántogott előttünk fel mindinkább, más részru ellenben sajnosan lehet észrevenni, hogy tehetség hija miatt a' legdicsőbb is anyaméhében marad. vagy legfeljebb idétlen s már is hervadt kiseded alakjában lép a' világra: akkor mind inkább nőtt bennem a' telekdíjhoz hajlam, minthogy napru napra jobban felvilágosodott bennem, mikép annyi szükségnek, mint a' mennyi közt mi magyarok sinylődünk, csak roppant töke lehetne meg; illyes pedig idővesztés s áthághatlan nehézségek nélkül, egyedül telekdíj alapjára volna állítható.

Az „onus non inhaeret fundo“ közönségesen bevett és apáru fiura átmenő ármányos magyar axioma vagy inkább előítélet azonban annyira visszaretentett, mikép valóban nem mertem idő előtt tervemmel előállni. Nem mertem mondom — jóllehet ha minden hibáru, tán politikai félénkségru senki nem vádolhat — de nem mertem azért, mert mindig rettegtem e' kényes ügyen rontani; s bár ne volnának némi hazai jóakaróink a' legelőbevágóbb kérdésink körül is, olly igen is huszárilag bátrak!

Bizonyos alkalomkor számos évvel ezelőtt, feltáram azonban telekdíjas keblemet, bizonyos akkori magyar intelligentia előtt. Csaknem megüté a' guta, és ha nem vagyok nemes ember s nálánál erősebb, tán meg is ver, annyira felhevült. S pedig tudomra a' két garasos alapra állítandó terv szerint, melly akkor egyébiránt bennem nem vala még egészen kifőzve, reá alig esett volna öt forint, midőn én sok ezer alá jövök vala. „Nem lehet illyesru csak álmodni is, mert ez a' magyar tyussal merőben ellenkezik,“ ez volt egész ellenvetésének veleje.

Én, ki a' föltgmeddigieket mindig gyűlöltem, 's vesém redőiben olly typosokkal soha nem tudtam csak távulról is megbarátkozni, melyek egyoldalúságot 's ekkép pangást következtetnek, nem voltam ez által ugyan legyőzve vagy kielégítve, de az ügynek tán egykori diadalibb szőnyegrehozatása végeit még is az egészről mélyen hallgattam.

Jött ezután a' domestica cassába való fizetés agitatója, melly ugyan terzem alkalmazását ki nem rekeszti, melly azonban ugy jó huszárosan agyon zavartatott; és így lön, hogy elvégre most, miután sok ty-pussal együtt szinte az egész magyar editio hajótörést szenvedő ponton van, telekdíjas tervemmel nem akartam elvégre háttérben maradni; mellyre áraszsza Isten legjobb áldását és melly — legyen szabad ismételve érintenem — talán az által fog ajánlkozni leginkább, hogy némi hazai reformerek e' tekintetbeni modorát kerülvén, nem állítom annak gyakorlati kivitelét hypothesisekre, vagy magamról nagy bülesen elfelejtkezvén, éppen mások erszényére; de mint földbirtokos, és hála az ég, jó nagy daraboknak birtokosa, sajátlag ajánlkozom a' sulynak dereka alá, osztályosorsosimtul se többet se kevesebbet nem követelvé, mint a' mennyt aránylag rám is fogna róni az általam felhozott rendszer. Minétfogva, ha eszmém életbe lép, nemcsak idealiter fogunk, vagy mint a' német közmondás tartja: örökleg gazda nélkül más erszényéről, vagy végkép mindig csak „en miniature“ nyomorult szabásokként rendelkezhetni, mint ma; de önámítás nélkül meg lesz vetve, a' nagyobb szerű nemzeti haladásnak bizonyos alapja.

És ezt nem kérdésként hozom itt elő, hogy midőn mások tervet sajátolnak agyvelejtük terv után ki, melyek megengedem mind gyönyörűbbnél gyönyörűbbek, csak hogy senki, még maga a' tervező sem tudja mindig: „papirosul milly költséggel léptethetnének azok életbe“; megint mások nem képesek kibontakozni a' felemelt sóár, harminczad és efféle financialis recipék nyomorúságaibul; mások megint szőrszálhasogatólag, e' királyi jövedelmek, peculiumok 'sat. elősorolásával merítik ki egész közgazdasági tudományukat, és ezekkel szerelnék kivívni honunk virágzását; mások pedig egyedül indirect adó által hiszik elérhetni a' célt; mások végre „ganz naïf“ a' papi jószágokkal és effélékkel kaczerkodnak 'sat; én addig, míg mások illyesek körül bibelődnek, mind ezek kérdésbevitelét továbbra hagyván, egyenesen 's mindenek előtt saját vállaimmal ajánlkozom; — valóban nem kérdésként hozom mind ezt elő, mondom, a' mi az eddig előadottakból azt hiszem eléggé kiviláglik, mert csak illy eszközés után várom én honunk valódi felvirágzását, és ezzel olly szorosán egybekötött saját jobb hasznomat; hanem azért gondoltam mind ezen, kitérősek: „elősorolását szükségesnek 's ehhez képest el nem mellőzendőnek, részint hogy elvégre mind jobban 's jobban kitűnjék azok lényege, kik rossz katonákként, vagy nem szomjaznak hírkoszorú után, vagy a' sáncz mögöl kibujni nem mervén, és a' megostromlandó várt mindig kerülgetvén, készek ugyan suo tempore a' diadal gyümölcsében osztozni, de annak kivívására fecsegésen és szónoklatokon kívül személyoikkal nem igen, sőt soha nem állnak elő; részint azért hoztam fel a' külön politikai „tétovázó“ financierek rögeszméit, mikép azok legalább, kik mostoha sorsuknál fogva ugy is némileg másokon ülnek terhül, egy kissé felszámoljanak, és ezentul, a' helyett hogy ők perorálnának a' fizetés ügye körül leghevesebben 's korbácsolólag, inkább mélyen hallgassanak, ha jó móddal szőrméntiben nem tudják a' dolgot kezelni; mert nincs bosszantóbb 's ekkép cselvesztőbb, mint például gunyolva merészségre készíteni ollyanok által, kik lövésen kívül vannak; vagy e' mondást jelen esetre alkalmazva, ollyasok által zaklattatni szemtelenül és ex tripode fizetés 's közteherhordásra, kik illyesekben csak ingyen, vagy legfeljebb „lögösül“ járnának, sőt egyenesen a' kocsiiban ülnek.

Hagyjátok ennél fogva drága hazafiak, ha azt akarjátok, hogy azok, kiket valami új teherhordás illetne, ellenetek tán a' tehetőséktől ingereltetve, fel ne bősüljenek, és ez szerint soha ne üllhessük az ügy diadali ünnepeit; hagyjátok mondom, ez esetben a' fizetésre netalán szükséges nógatást 's korbácsolást csak ránk, kiket leginkább érne a' fizetés; mert ha mi nem visszük ki elvilleg 's gyakorlatilag a' dolgot, ti bizonyosan nem viszitek azt ki soha.

Felkérésemet az olvasó és író közönséghez, hogy ugyan gördtsen terzem ellen nehézségeket 's jószándékulag oldja fel azokat, ennél fogva korántsem arra ki-

vánom magyarázandónak, mintha én dögönyözős korbácsoló virtuózokat keresnék — mert hiszen meglehet, fognak illyesek kerekedni, minthogy terzem némelyeknek igen is meg találhatna tetszeni — Isten mentsen; mert illyes, használás helyett minden bizonnyal csak ártana 's megrontaná az egészet; de csak annyiban esnék keblemnek minden hazai intelligentiák tervemhez járulása jól, mikép mindenek előtt, mennyire emberileg szólva lehetséges, kivilágolják: hogy vajjon hasznos és gyakorlatilag ki is vihethető volna e honunkra nézve tervem; mindenek előtt mondom, mert csak akkor, ha ez teljes világában tűnnék ki, volna felfogásom szerint szabad, a' dolog körül agitálni, mit én igen megkülönböztetek egy pusztá ujságcikk-irástul. Egyik is más, másik is más, mit nem szabad összekeverni; ámde erről tán később.

Addig is azonban, míg több jóakaró nyilatkozik ez ügy iránt, legyen szabad folytatnom azt a' jövő számban.

Gr. Széchenyi István.

Országgyűlési közlemény.

Foglalat. Aug. 21-dikén kerül. ülés a' KK. és RR-nél; tárgy: a' büntettek és büntetések. Aug. 22. ker. ülés tárgya több rendbeli üzenet felolvasása, jelentés a' lithographia ügyében; büntető törvénykönyvi javaslat folytatása.

XLIV. ker. ülés. Elnökök Klauzál Gábor és Radvánszky Antal. Jegyző Szemere, naplótíró Majláth György. Miután Radvánszky mint kerületi elnök üdvözlé a' KK. és RR-t, Mihályi Gábor mármarosí követ a' nm. kir. személynök névnapitiszteletére a' KK. és RR. köréből kiküldettek nevében jelenté, mikép k. személynök ő nmgá a' KK. és RR. üdvözlését hazafiai őszinte indulattal és azon buzgó ohajítás kifejezésével fogadá, vajha ő exc. a' KK. és RR-el vállvetve minél üdvösebben működhetnék a' közhaza boldogságára. Ezután a' büntető törvénykönyvi javaslatnak a' büntetések nemeiről, azok alkalmazásáról és átváltoztatásáról szóló második fejezete tárgyalására került a' sor. A' halálbüntetés mint említők orsz. választmányilag, mint szinte ujabban kerületileg eltöröltetvén, a' büntetések köv. nemei alapítottak meg, 1) életfogytáig tartó rabság, 2) határozott időig tartó rabság, 3) fogság, 4) közhivatalnak itélet által kimondott elvesztése; 5) pénzbüntetések, 6) bírói megdorgálás. E' büntetések közé egy követ még a' száműzetést mint némely esetekben ha például valaki alkotmányunkkal meg nem levén elégedve, ugy viselné magát, hogy közünk meg nem szenvedtethetnék, alkalmazhatót és az ugynevezett deportatiótul, mellyinkább csak a' gonosztervökre nézve van szokásban, megkülönböztetendőt: kivánta soroltatni. Ez indítvány azonban alig felelvén rá egy szónok, elmellőztetett. Más követ ismét a' megyei választások és tanácskozások alkalmával elkövetett kihágásokra szabandó választás és tanácskozás jog ideigleni elvesztését szinte a' büntetések közé indítványozta fölvetetni; mire nézve azonban megjegyeztetett, hogy annak a' megyei kiesapongásokat korlátozó szabályok között leendő helye. Volt olly követ is, ki megyéje utasításából a' botoztatást fogsággal minden apró kihágóra nézve fölszereltetni azért sem látá tanácsosnak, mert az izmos embereknek fogságban tartása által sok munkás kéz elvonatnék néptelen földünk mivelésétől, állván e' tekintet a' száműzésre nézve is. Egy követ a' pénzbüntetést csinjával kíváná alkalmaztatni, midőn másik a' bírói dorgálást szorosabban ohajította volna meghatároztatni. Mindezen ohajítások azonban egymásután elhangozván, az egész fejezet észrevétel nélkül végig olvastatott. Ezt követte a' szándékosságról és vétkes vigyázatlanságról szóló 3ik és a' bünkisérletről és bünkézdésről szóló 4dik fejezet, mellyekre semmi észrevétel sem tetetett; annál több vitára adott alkalmat az 5ik fejezet a' bünszerzőről, felbujtóról, bünszövetségről és bünségdekről. Ugyanis az 5ik fejezetben a' felbujtórul szóló 5lik §ban következőkép szerkeszté az országos választmány a' törvényjavaslatot: „Felbujtónak pedig tekintetik, ki valamely büntett elkövetésére a) szóval vagy írásban mást világosan és egyenesen felszólított és rá vett, b) bérrel vagy jutalomigérettel mást arra elcsábított, c) erőszakkal vagy fenyegetéssel mást arra kényszerített, d) valamely föle függő egyednek azt világosan parancsolta. Külön vélemény szerint felbujtásnak mint büntetés alá eshető cselekvésnek megítélésében lényeges mindenkor azon kérdés: mi volt azon büntett, mellyre a' felbujtás történt. Mert a' törvény nem határoz külön büntetést a' felbujtásra, hanem a' felbujtó mindenkor azon büntettnék büntetése alá esik, melly-

re valakit felbujtott. A' törvény bünszerzőnek tekinti a' felbujtót mind azon büntettek nézve, mellyeket a' tettes az ő felbujtása szerint elkövetett, 's mind azokra nézve, mik azon büntettek elkövetésére mint eszközök szükségesek valának vagy azokbul mulhatlanul következtek, és a' felbujtó mindezekért ugy büntetetik, mintha azokat maga követte volna el, de olly büntettekért, mellyekre a' felbujtó a' büntést fel nem bojtotta, őt büntetni nem lehet. Hogy tehát valaki mint felbujtó büntetés alá vonathassék, szükség ellene lebizonyítani, hogy felbujtásában valamely büntetett, határozottan kijellett; továbbá hogy a' felbujtásban kijellett büntettné nézve valóságos vétkes czélzata volt, mert egyébkint minden véletlenül kiejtett szót, minden írott vagy nyomtatott szót, melly másnak vétkes elhatározására, gyakran a' szóló vagy író akaratján kívül befolyással volt, 's mellyre valaki rá foghatja, hogy az másnak büntetével kapcsolatban volt, mint felbujtást lehetne büntetni, ez pedig hatalmas eszköz volna rossz akaratnak kezében mások üldözésére, ok nélkül zavarná sok ártatlan polgár nyugalmát, 's a' magány- és nyilvános élet minden viszonyaira kártékony befolyással volna. Ezeknél fogva czélszerűbbnek véli külön vélemény az 51dik szakaszt illy módon szerkeszteni: „Felbujtónak pedig tekintetik, a' ki valamely általa czélba vett 's határozottan kijellett büntettnék elkövetésére, a) b) 'stb. mint a' választmány szerkeszté“ — felolvastatván ekép a' külön vélemény, az 51ik §. szerkesztetének módosítása iránt közakarattal elfogadtatott. Az orsz. választmányi javaslat 56ik §jában ez áll: midőn a' felbujtó mást valamely büntett elkövetésére az 51dik §. a) vagy b) vagy d) pontja szerint reá vett vagy csábított, vagy azt másnak parancsolta, ha azon büntett olly nemű volt, mellynél a' kísérletre is büntetést rendel a' törvény, még akkor is kísérletért büntetetik a' felbujtó, ha az, kit felbujtott, azon büntettné még kísérletet sem követett el, de illyenkor büntetése a' bevégzésre rendelt büntetésnek az első esetben csak egy tized részéig, másodikban egy hatod részéig, harmadikban pedig csak egy nyolczad részéig terjedhet. Az országos választmány tehát az 56dik §. vég sorában azon felbujtóra, ki mást valamely büntett elkövetésére felszólított és reá vett, még akkor is büntetést szab, ha a' felbujtott azon büntettné még bűn kísérletet sem követett el. Azonban ez illy általánosságban külön vélemény szerint czélszerűnek nem tartatik. Ezek előre bocsátása után tudni való, mikép az orsz. választmány külön vélemény szerzői közül jelen voltak külön véleményüket oda magyarázák, miszerint ha a' büntett el sem követett, a' felbujtó csak azon esetre büntetessék, ha bérrel vagy jutalomigérettel csábított el valakit, és így a' külön vélemény szerzői az 56ik §nak csak végét akarák véleményük szerint módosítani, mások azonban az egész 56ik §st kihagyandónak vélték a' szerkesztébol, ugy okoskodván, hogy a' szándékot vagy akaratot büntetni nem lehet. Miként ugymond egy követ ha valaki létrát vesz olly szándékkal, hogy majd azon felmászik valaki padlására és lop, ha később e' létrát nem használta a' szándéklott lopás végbehajtására, nem büntethetik, szintugy nem lehet azt büntetni, ki másnak ajándékot adott ugyan hogy valami bünt kövessen el, de az ajándékvevő még sem követte el a' bünt, és így sem az állomány batorságában, sem a' magányos polgár vagyonában meg nem sértetett. Annál kevésbbé lehet tehát illy esetben az ajándékozó felbujtót büntetni, mert akkor az is szinte büntetendő lenne, ki az ajándékot elvette, az az magát felbujtatni engedte, habár a' szándéklott bünt el sem követte legyen is. Egyébiránt az orsz. választmány sem vette a' felbujtást, vagy is felbujtási kísérletet kísérletnek, tehát végrehajtott bűnnek, mert akkor külön szakaszban, külön büntetést fogott volna rá szabni. Szóló tehát az 56ik szakasznak a' szerkesztébol kihagyatását ismételve szorgalmazza, vagy pedig következetesség kedvéért azokat büntettné kívánja, kik szóval, vagy parancsossal mondatnak felbujtást eszközölni. Erre azonban az mondatott, hogy az, ki már pénzt vagy egyéb bündíjt használt valakinek felbujtására, tettét bevégezte; és ha a' bűn végre nem hajtatik, többé nem rajta mulik, és egészen különbözik attól, ki indulattól neki hevéülve, cseléde vagy más embere előtt azt mondja „miért nem lövöd ez vagy amaz ellened föbe! minthogy ez esetben a' szándék komolyságát be sem lehetne bizonyítani, 's ha illy indulatos nyilatkozatok törvényesen bujtogatásoknak keresztelletnének, medicina peior esset morbo, mert az illy törvény ürügyo alatt még a' szomhunyorítás is felbujtásnak magyaráztatván, felháboríthatnék a' polgárok nyugalma 's általában a' szívek és vesék redőit kutató spanyol nyomozó szék útné fel köz-

tünk kárhozatos sátorát. Egy más követ a' felbujtót egyéb bűnöstől csak annyiban mondá különbözni, hogy a' felbujtó bűne szánja ugyan magát, de eszközül más választ a' végrehajtásra például A-t hogy gyilkolja meg B-t, ha már valahogy B. megszabadul szőlő azért szint-olly bűnösnek tartja a' felbujtót mint a' bűn kísérőt. — Az apróbb bűnökre bolygatni különösen ügyesek némelyek, és ezek nem annyira pénzzel mint szóval dolgoznak, és szavoknak meg is van vétkes foganata, mint legközelebből a' szatmári, zalai 's egyéb felbujtogatott megyék szonorú eseményei bizonyítják. Szóló tehát nem érthet azokkal egyet, kika a' felbujtót büntetni nem akarják. Végül egyike az elnököknek kifejté, hogy szóval és parancsossal bujtogatóra azon esetben, ha a' bűn meg nem kísértetik azért nem vét büntetést rendelni, mert gyakran valamely indulatos ember, a' nélkül hogy szándékában volna a' büntetést végrehajtani, csupa szó járásból is halálra kárhajtja ellenét még pedig többnyire eseléde előtt. Már ha az illy hevesebb kifakadását az indulatoknak meghallja valami roszakaró, 5—6 év múlva is előállhatna, és mint felbujtót vádolhatná az indulatoskodott egyedet, és ha a' szerkezetben levő választmányi törvényjavaslat megállapíthatnák, kéthosz-szú eszt. rabságra fogva ítélhetnák, kinek különben e-szében sem volt soha valakit meggyilkoltatni. Ember ne büntetessék olly bűnért, mi neki szándékában nem volt, ez a' büntető törvénykönyv politikája ellen volna. Az igazság kívánja tehát, hogy az ártatlanok ne szenvedjenek; de más részről, ki már bért is adott valamely bűn elkövetése fejében, az már rossz szándékát tisztán elárulta, sőt munkába is vette. Ugyan ha valaki elég elvetemedett méreg által oltatni el embertársának életét, és e' végre már nemcsak a' mérget vásárolá meg, hanem a' mérgeket is megfogadta, kérdi szőlő: nem kell e' az illy felbujtót büntetni, es nincs e' az eféle elvetemülésre Europa minden büntető törvénykönyveiben büntetés szabva? a' súlyosb bűnbujtásban bünszövetség rejlik, és ha a' bűnbujtó nem büntetetik, akkor majd a' bünszövetséget sem kellene büntetni. Ez okoknál fogva a' kérdéses szakasz szerkezete a' külön véleményhez módosított. Most ismét a' büntető törvénykönyvi javaslat olvasása folytattatott, még pedig a' 63ik §ig észrevétel nélkül. „Ezen 63ik §ban büntetést szabott az orsz. választmány azon szövetezőre is, ki mielőtt a' czélba vett bűntett elkezdett, mindent a' mi tehetségében volt, megtett, hogy társait attól visszatartoztassa, 's nekik világosan ki is jelenté, hogy a' szövetségből kilép, de a' a' szövetezőst az illető felsőbbbségnek előbb fel nem jelentette, 's törekvéseinek ellenére a' büntetést csakugyan elkövetett. Tekintetbe vévén azonban, hogy az illy szövetezős feljelentése, kivált ollyanra nézve, ki maga istársa volt a' szövetezősnek, gyakran életveszéllyel is jár, mellyet még a' közállomány hatalma sem képes attól eltávoztatni: az orsz. választmányi javaslat által némileg kényszerítve lesz minden szövetező, még akkor is ha szövetezősét megbánta, a' bünszövetségben állandóul megmaradni, 's a' büntetést elkövetésében részt venni, mert ha kilép, 's társait a' büntetéstől eltartoztatni sikeretlenül igyekszik, de a' szövetezőst fel nem jelenti, a' törvény büntető sulya alá esik; ha pedig feljelenti, borzasztó sőt gyakran véres bosszúnak teszi ki magát. Így tehát egyrészt a' bizonyos büntetést, másrészt a' bizonyos bosszút a' büntetést elkövetése által véli elkerülhetni, mert legalább reménye leend, hogy a' büntetést felföldözteni nem fog. Ugyanazért: a' bünszövetségből kilépni akarónak erre nézve az út el ne zárassék, jobbnak tartaná a' külön vélemény illy esetben a' büntetés elkerülésére mulhatlan feltétel gyanánt ki nem kötni a' szövetség feljelentését. Egy megyei szónok még azt kívánja kihagyatni a' szerkezetből, miszerint a' szövetségből kilépő arra köteleztetik, — hogy társainak kijelentse, mikép övelék a' bűn végrehajtásában részesülni nem akart, mert szőlő szerint — e' kijelentés megtörténtét csakugyan nem foghatja a' kijelentő az elhagyott annál fogva ellenséges indulatú czimboraság ellenében bebizonyítani, más felől pedig a' kilépőnek az eféle kijelentés sokszor lehetlenné tenné a' gonosztévők körmei közül megszabadulást. Minthogy az illy kijelentés szintugy — bosszút szokott maga után vonni, mint a' feljelentés. És a' köv. szónok épen inanen okoskodva sürgeti, hogy ha már a' ki nem jelentő még külön vélemény szerint is büntetendő — miért ne kellene a' fel nem jelentőt is büntetni. Más szónok ismét azt mondja, hogy ha a' miatthajtatik végre valami bűn, mert az, a' ki tudta, jó idejében föl nem jelentette, a' büntetést elkövetésének a' fel nem jelentő lett okává, ki az erre felszóllalt káptalani köve t is — annál kevésbbé kimérendő,

mert magányos egyedjává a' közbátorság minden esetre fölérendelendő, és így egyes embert a' status kárával nem lehet biztosítani. Mindezekre ellenvetetett, mikép a' büntető törvénytudomány politikája az, hogy (a' felségsértést kivéve) a' feljelentés elmulasztása ne büntetessék, mert habár a' bűn feljelentése erkölcsi kötelessége is az embernek, de a' büntető törvényhozásnak szem előtt kell azt tartani, hogy a' bűnösnek a' megtérhetési ut lehetöleg megkönnyítessék a' dolog szavazatra bocsáttatván, a' többség a' külön vélemény mellett nyilatkozott. Olvasottatott tovább minden észrevétel nélkül a' beszámítás 's visszaesésről szóló fejezetek után az *elévülésről* szóló, mellynek 98ik §ra vonatkozó különvélemény imez: — Azon alválasztmány, mellyet a' büntetésekről és büntetésekről szóló törvényjavaslat kidolgozására bizott meg az országos küldöttség, az elévülésről szóló 98-ik §-ban azt hozta javaslatba: hogy a' király személye elleni sértő kifejezésekre nézve egy esztendő leforgása alatt évüljön el a' közkereset. — Ezen javaslatot azonban az orsz. választmány többsége földre vetette, 's tíz évben állapította meg ezen büntetetre nézve is az elévülést. Külön vélemény szerint fejdelem személyének sérthetetlen szentsége sokkalmagassabban áll, semhogy annak ótmára minden meggondolatlan szó ellen törvény boszuló rendelete volna szükséges. — Csak azért bünteti tehát a' törvény az illy kifejezéseket, mert tiszteletet sértve botránykozást okozók, 's ha mindig büntetetlenek maradnának, gyakran ismételve a' néptiszteletet csökkenthetnék a' fejedelmi méltóság iránt. De rögtön vagy legalább rövid idő alatt kell az illy büntetést megfenyíteni, mert ha évek múlva ismét fel lehet eleveníteni az egykor heves indulatban, vagy szeles meggondolatlansággal kiejtett szót, melly akkor közfigyelmet annyira sem gerjesztett, hogy miatta érdemes lett volna közkeresettel fellépni, ha bármely higgadt keblű érett férfianak ifjúkorát is kutatások tárgyává lehet tenni, hányszor meg fog zavartatni minden törvényes ok nélkül egyedül bosszúból avagy egyéb mellékes czélokból a' polgárok nyugodalma? És pedig a' kir. méltóság tekintetét sem nyer az által, ha az egykor hatástalanul kiejtett és már felejtett szó csak azért hogy valakit büntetni lehessen, évek múlva ismét fölelevenítettik; sőt épen az illy kutatások aduak az illy szónak fontosságát, 's inkább csökkentik mint emelik a' kir. méltóság tekintetét; figyelemre véve ezeket külön véleményadók a' választm. többségének javaslatát el nem fogadhatják. Hisz a' 453. és 455dik § szerint csak azon kifejezések lehetnek illy közkereset tárgyai, mellyek valamely népcsoport vagy nyilvános gyülekezést előtt, vagy valamely közrebecsáttatott iratban vagy nyomtatványban használtak a' király személye ellen, illy kifejezések pedig titokban nem maradhatnak, 's lehetlen hogy azokat a' főbb hatalom, vagy annak kezelőji legalább egy év alatt meg ne tudják. Ha tehát azokat a' főbb hatalom tudva hallgatással el mellőzte, méltán feltehetni, hogy a' fejdelem megvetéssel, vagy megbocsátással akarta végkép elmellőzni a' közkeresetet. De ha lehetne is olly eset, mellyben illy sértő kifejezések egy egész évi titokban maradnának, már ezen körülmény kezeségül szolgálhat, hogy azok teljesen hatástalanok voltak, 's egy két illy eset büntetlenségökkel kisebb kár volna a' közállományra nézve, mint a' kutatások, feladások, üldözések azon mérhetetlen sokasága, mellynek az említett javaslat könnyen tág kaput nyithatna. A' királyi méltóságnak, közállomány biztosságának 's a' polg. nyugalmának érdekében célszerűbbnek vélnék különvéleményadók a' 98ik §t következőkép szerkesztetni, a' közkereset elévülésének ideje olly büntettekől mellyekre legnagyobb büntetésül holtig tartó rabságot rendel a' törvény, husz esztendő leend. Egyéb büntettekél, ha azok magány-panasz nélkül is közkereset alá veendőek tíz esztendő alatt, 10r a' 445-és 447 § eseteiben egy esztendő alatt évül el a' közkereset. E' vélemény közakarattal elfogadott megjegyzetvén, hogy a' 445 és 446 §sok 446 és 447 §ra igazítassanak a' szerkezetben. Némely követek kívánták, miszerint a' kárpótlási köresetre elévülésnek hely ne adassék, mire az jegyeztetett meg, hogy a' polgári keresetet a' büntető törvény nem szabályozza. Ezután ujra a' szerkezet-olvasás folytattatott, még pedig a' 105 és 106ik §ig észrevétel nélkül, ezen szakaszokra azonban a' külön vélemény következőkben adatott elő: „a' királyi kegyelmezésről szóló 105 és több szakaszokban azt határozza az orsz. választmány többsége: hogy ő felsége bármely büntettek eseteiben egészen is elengedhesse azon büntetést, mellyre a' tettes bíróiképen elítélte. Külön véleményadók szerint olly országban, hol a' törvény határozottan kijellette minden büntetetre a' büntetésnek azon legkisebb mértékét is, mellyen alól

a' bíró semmi esetben nem ítélhet, szükséges a' kegyelmezés jogát határtalanul az egész büntetés elengedése is kiterjeszteni: mert ott lehetnek esetek, mellyekben a' büntetést ugyan bebizonyult, de a' beszámítást enyhítő körülmények olly fontosak, hogy azok tekintetéből a' büntetésnek törvényszabta legkisebb mértéke is méltatlanul súfja a' vádlottat, a' bíró pedig el nem térhet a' törvény rendelkezéstől, 's illy esetben csak kegyelmezés orvosolhatja a' törvény hibájából eredett igaztalanságot. De azon javaslatban, mellyet az orsz. választmány készített, a' büntetések legkisebb mértéke semmi büntetetre nézve nincsen különösen meghatározva 's igazság és méltányosság szerint szabhatja ki a' bíró a' beszámítás mértékéhez képest a' vádlott büntetését, ezen javaslat elvei mellett tehát a' kir. kegyelemnek határtalan kiterjedése nem szükséges. Figyelmet érdemel e' részben azon tekintet is: hogy a' büntető törvények hatását, és azon bizodalmat, mellyel a' büntető igazság kiszolgáltatását kíséri a' nép, semmi annyira nem csökkenetné, mint azon hiedelem, hogy lehet tekintet és befolyás, melly az elítelt büntetést minden büntetés alól felszabadítsa. Nem gondolhatók e' tovább olly esetek is, mellyekben valaki a' kormányt vélt érdekében sérti meg a' törvényt, például, más törvénytelenül letartótat másnak leveleit jogtalanul lefoglalja 's b. minthogy pedig a' fejdelem önmaga nem láthat, nem tudhat mindent, nem törtéhetik e' meg, hogy illy törvényszegő bíróiképen elmarasztalva a' törvény által nem korlátolt kegyelmezés útján minden büntetés alól felmenteték? — Már azon gondolat: hogy a' törvény illy esetek lehetőségét kinem zárta aggodalmat támaszthat a' polgárok keblében. Hiszik véleményadók nem hozva kétségbe a' király kegyelmezési jogát, hogy ő felsége hajlandó lesz minden lehető visszaéles eltávoztatására, 's a' polgárok nyugalmának teljes biztosítására a' kegyelmezési jognak némi korlátozásában megegyezni. A' külön vélemény a' 106 's köv. szakaszokat következőleg gondolja legcélszerűbben szerkesztetni: „106 §. a' kegyelmezésnek csak a' bíróság végítélete után lehet helye, 's a' törvényes közkereset és büntető eljárást kegyelem útján megsemmisíteni vagy gátolni nem lehet. 107 §. Kegyelmezés által az ítélethez kiszabott büntetésnek felől többet elengedni nem lehet; holtig tartó rabságnál pedig a' büntetés csak tizenkét évi rabságra szállíthatatik le. 108 §. kiráratnak azonban olly büntettek, mellyekről az XLIII. és XLIV., és XLVIII. fejezetek szólnak, mert ezekre nézve kegyelmezés útján az egész büntetés is elengedtetetik sőt a' közkereset is megszűnhetik. 109 §. a' kegyelmezés ki nem terjed arra: hogy valaki hivatalát, mellytől valami büntetést miatt törvény értelmében megfosztott, visszanyerje, vagy olly hivatalokba léphessen, mellyeknek viselhetőségétől ítélet által jövendőre eltávoztatott. 110 §. a' fentebbi 109 §. rendelete szabályul szolgál mind azokra nézve is, kik az LVII. fejezet értelmében az ügyészkedéstől ítélet által végképen eltávoztatott. — A' külön vélemény felolvasása után egy m. követ előadá: mikép a' kegyelem jog még jobban megszorítandó, mint a' külön véleményben javasoltatik, mert ha ezen kegyelemosztogatási jog nem a' legnagyobb óvatossággal történik, általa az igazságszolgáltatás eszméje zavarba jő, a' büntetés foganata pedig meghusztatik. A' bíró ugyanis látván, hogy a' törvény szoros értelmében elítelt rab büntetésének fele elengedtetik, hajlandó lesz máskor két annyi büntetést róni a' büntetésre, hogy így legalább a' kegyelem joggyakorlatának közbejövételével is elvegye érdemelt büntetését; és így az igazságnak elég tétessék; erre pedig annál inkább hivatva érzi magát a' bíró adandó alkalommal ezt folyvást gyakorolni, mert tudja, hogy a' kegyelemnyerés alapja sokszor csak a' rab mesterségesen szintelt javulása, mihez miként Amerikában is megjegyeztetett, a' legnagyobb gonosztévők leginkább azoktak érteni, a' honnan a' kegyelem reménye egészen irányt vesztet a' szenvedéssel, midőn a' büntetést képmutatóvá kényszeríti, de más felől a' kegyelem jog a' törvény fölött emelt fejdelem iránti tiszteletet is csökkentti, mert tudván azt a' bűnös, hogy a' fejdelemnek hatalmában állna neki megkegyelmezni, szenvedése okának a' fejdelmet tartja, mi nem történik, ha reá a' törvény sulya mint emberi hatalomtól nem függő változhatlan sors nehezédnek. Egy másik szónok megismeri ugyan, hogy a' korlátlan kegyelmezési jog a' büntetés célját eltéveszti, de a' kegyelem általános kizárását a' status közérzelmével összeférhetlenné állítja, miután sokszor a' nép forró véleménye a' legjelesebb hazafira is bűnbolyogot süthet. A' következő szónok pedig azt mutogatta, — hogy a' kegyelmezési jog, — habár fejedelmi önkényre látszik is mutatni, alkotvá-

nyos országban legszebb gyöngye a koronának, mert ez mérsékli a törvény szigorúságát, mely általános-ságban lehet a legigazságosabb de alkalmazásban sok-szor nyomasztóbb, mint tán a törvényhozás akarta volna, mely soha sem írhatja úgy körül a törvényt, hogy annak gyakorlatba vétele az emberi gyarlóság bélyegét magán ne viselje, 's ilyenkor mi segít? hanemha a fejedelmi kegyelemjog? nemde nem ennek helyét látszik a pótolni Franciaországban is az ugynevezett cassatio-szék. Montesquieu a kegyelemjogot alkotmányos országban mondja alkalmazhatónak, midőn az önkényes fejdelmek egyszer kimondott szavának változhatatlannak kell lenni, mint a sorsnak magának. Megjegyeztem még egyik elnök által, hogy az általános kegyelmezési jog által a törvény bizonytalan 's ingatag állapotra jutna, némelly kölesönös értesítések és felvilágosítások után szavaztatott az iránt, ha vajjon a kegyelemjogot illetőleg a szerkezet maradjon-e vagy sem? A szavazás eredménye lön, hogy a többség által a szerkezet elvetetvén, a külön vélemény közfelkiáltással elfogadtatott.

XLV. ker. ülés aug. 22kén. Elnökök és jegyzők kik az előbbi ülésben. Azon választmányok részéről, melyekben közremunkálni köztisztelők hazánkba Deák Ferencz kerületileg megkéretni határozatott, arról értesítetvén a KK. és RR. mikép a fentiszolt férfi választában oda nyilatkozott, hogy ő ezuttal a tudvalevő körülmények miatt a kinevezett választmányok munkálatában részt nem vehet, közsajnálukat fejezik ki. Ezután olvastatott az igazolási választmány Gömörmegye és Pozsony város követeire vonatkozó jelentése 's több rendbeli üzenet a KK. és RR. részéről a mélt. főRRhez, névszerint az országos választmányok, meg nem hívott magnások és szabad orsz. gyűlési újságok iránt. Jelenti továbbá a ker. elnökök egyike, hogy ker. végzésnél fogva a köziratot pótló kösajtó ügye iránt k. személynök ő nmgá tudatni kívánja a KK. és RR. el, mikép e tárgy-ra nézve nádor ő es. kir. fősége egy nyilatkozott, hogy a kösajtó iránti intézkedés az országgyűlési bevett szokás szerint a m. főRRel váltandó üzenetek után volna eszközözendő. E' jelentés többféle megjegyzésre szolgáltatott alkalmat, névszerint egy m. követ nem akarná ezen mintegy házi állapotra vonatkozó tárgyat üzenetek után még utólag kir. válasz alá terjesztéssel késleltetni, azért sem, mert a választmányi munkálatok egész tömege vár már is leírásra, 's ha minden választmányi munkálat leírása az ifjuság bokros elfoglaltatása miatt két hétbe kerül, ugy az országgyűlési munkálkodások menete a haza tetemes kárával hátráltatást szenved. Szólv tehát javasolná ő nmgát a k. személynököt még egyszer megkérni, hogy a KK. és RR. e' méltányos kívánatát rövidebb uton eszközölni méltóztassék. E' nyilatkozásra a' jelentő ker. elnök azt válaszolta, hogy ő fens. a' nádor e' tárgyat nem akarja kir. válasz alá terjesztéssel késleltetni, hanem a' m. főRRel egyetértőleg azért ohajtáná elintéztetni, minthogy a' főRR. részéről is szinte bocsátatnak több rendbeli tárgyak köziratra. Mire a' köv. szónok azon észrevételt tevő, miszerint ő a' KK. és RR. méltóságát sértőnek látná ismét ugyanazon uton indulni, mellyen már egyszer tapasztalták hogy nem boldogulnak; a' honnan ő e' dolgot a' sajtóüggyel kapcsolatban kíváná elővételni. Ezen előadás után egy m. köv. tagadta hogy a' kösajtó felállítását az egytetemes sajtóüggyel lenne összekapcsolandó, mint szinte azt sem engedte meg, hogy a' főRR. nek e' tárgyba mint az alsóház oeconomiájára tartozóba, üzenetek után be lehetne avatkozniok. Másik szónok ismét szeretné látni az embert, ki a' KK. és RR. től azt követelhetné, hogy a' leírásokra hetekig várakozzanak, és aztán a' hibás írások olvashatlansága miatt még utasításait se készíthessék el. Szólv szerint itt nincs szükség diplomatikai hosszasa utra, hanem még egyszer a' kir. személynök felszólítandó, aztán ha ennek sikere nem lenne, nádor ő fens. megkérendő, 's ha ennek sem lenne foganata, akkor nincs mód hátrálni, tetteg kell föllépni és a' kösajtót felállítani. Más követ ismét ugy tartja, hogy ha egyesek attól, mit egyszer okosan kezdenek, ok nélkül többé el nem állhatnak, annál kevesebbé tehetik azt a' KK. és RR. a' kösajtó ügyében. Több efféle nyilatkozat nyomán végeztetett, miszerint k. személynök ő nm. még egyszer kéressék meg a' végett, hogy nádor ő fons. feljelenítvén miszerint a' KK. és RR. a' kösajtó által egyedül a' közirat helyét kívánják pótoltatni, annak felállítását az országgyűlési munkálatok előmozdításul minél előbb eszközöltetni méltóztassék. Ezután a' büntető törvénykönyvi javaslat vétetett elő, névszerint pedig a' büntettek egyes nemeiről 's azok büntetéséről szóló külön rendeletek köv. fejezetei tárgyalattak. — A' 9dik

fejezet a' gyilkosságról, a' szándékos emberölésről, a' vétkes vigyázatlanságból elkövetett emberölésről és a' gyermekölésről. 10dik fejezet az idétlen szülés eszközöléséről, 11d. fejezet gyermekek és más gyámoltalan személyek kitévéséről és elhagyásáról. 12dik fejezet: a' súlyos testi sértésekről; 13dik fejezet: a' verekedésről; 14dik fejezet: a' párviadalról; 15dik fejezet: a' szándékos öncsonkításról; 16dik fejezet: az erőszakos kényszerítésről; 17d. az erőszakos letartóztatásról; ember- és gyermekrablásról, 18d. az erőszakos nemközösködésről; 19d. a' nőrablásról; 20dik a' többfeleségűségről és többférjűségről; 21ik. a' házasságtörésről; 22ik a' vérfertőztetésről 's egyéb bujaságbeli bűntettekről. Az olvasás közben tett némelly nehézségek 's észrevételek rövid szóváltás után kiegyenlítettvén, a' gyűlés ugy oszlott el, hogy másnap előbb ugyan kerületileg, ezután pedig országos ülésben folytatandja napi rendre következő munkálatát.

Aug. 23d ker. ülés tárgya: a' turmezei sérelem tárgyában második üzenet szerkezte. Az igazolási választmány jelentése Gömörmegye 's Pozsony város követei iránt 's a' büntető törvénykönyvi javaslat. Aug. 23án orsz. ül. a' KK. és RR. el, mellyben Pozsony város ujdok követei helyet foglalnak 's a' vallásállapot és ker. napló iránti üzenetek átvitelére a' mélt. főRR. hsz küldöttség: a' fehérmegyei kérelem tárgyában készült üzenet és felírásjavaslat. Aug. 24diki ker. ülésben a' büntető törvénykönyv. Aug. 25ki ker. ülésben a' magyar nyelv, szólásszabadság; országgyűlésnek Pestre áttétele iránti főrendi válaszúzenetek 's büntető törvénykönyv. —

Magyar tudós társaság. F. hó 28kán nmélt. Teleki József gr. elnöklése alatt tartott m. tud. társas. heti ülésben Tasner Antal lev. bemutatta Wilson János hittudományi tanár urat, az angol kir. ázsiai társaság tagját, ugyanazon társaság Bombay-ben létező osztályának tiszteleti elnökét és skót egyházi keresztyén-szerteszőt, számos jeles munka szerzőjét, ki az indiai éghajlat 's ottani hosszab fáradozása által meggyengült egészségének helyreállítása végett jelenleg szülőföldjére Skóciába térvén vissza néhány évre, Pesten keresz-tül utaztában kívánkozott a' magyar tud. társasággal, később ne talán folytatandó közlelbi tudományos összeköttetés végett, megismérkedni. Vele volt az ülésben egy bombayi születésű művelt párszi ifju is, Dhándzibái Naurodzsi nevű, 21 éves, első a' tűzmadók közül, ki keresztyén vallásra tért, dr. Wilson urat Skóciába kísérő; a' gudzeráti, maráti és hindosztáni nyelveken kívül jól beszél angolul; az ülésben saját nemzetiruházatában jelent meg és elnök ő excellenciája kívánságára elmondotta a' miatyánkot a' gudzeráti nyelven 's dr. Wilson ural, ki számos indiai nyelven jól beszél, a' maráti és hindosztáni nyelven is egy kis társalgást tartott. — Nevezetes, hogy dr. Wilson ur mostani útjában Bombaytől fogva különös figyelmet fordít a' mind Ázsia mind Európa külön részeiben elszéledt cigányok nyelvének nyomozására, 's e' végből Pesten is, egy itteni cigánytól, számos szót és mondást kérdezvén ki, azt találá, hogy a' cigányok nyelve valamint eddigi útjában egyebütt, ugy itt is, az Indus folyó mellett gudzeráti nyelvel legnagyobb rokonságra sőt ugyanazon egy törzsbeliségre mutat. — Dr. Wilson ural az ülésben megjelentek még két, Pesten több idő óta tartózkodó földije és barátja dr. Duncan és Smith urak is.

Iskolai dolgok. Auguszt. 21kén Podmaniczky László b. ur, a' pesti esperességi gyülekezet fő felügyelője, üdvözlő 's bemutatá a' gyülekezetnek Teichengraeber Lajos bölcsészeti tanár urat, mint a' gymnasium szónoklat-költészeti osztályának július 15d. megválasztott tanítóját; ki is, új hivatalába beiktatását, lelkes rövid magyar beszéddel ünneplé, mellyet sajnunkra nem közölhetünk, a' tanodának ez idéni megnyitása ideje a' sept. első napjain eső egytetemes nagy gyűlések miatt csúszott; sept. 7re tétetett, melly napon ünnepléses kezdet végett, összegyűlecszik a' tanodai ifjuság a' tisztelt szülék pedig, vagy azok helyettesei, kik hasonlóképen megjelenni szivesen kéretnek — fiaikat már a' kezdet előtti napokban, az igazgató 's az illető oktató uraknál beiratandják.

Nemzeti színház. Szombaton, september 2án Fán c s y Lajos nemzeti színész 's rendező javára előszőr: „**LUKRECZIA**“ szom. ját. 5 felvonásban, versben. Irta Ponsard, fordította Egressy Benjamin. —

Az iparegyesület igazgató választmánya módot és alkalmat akarván nyujtani a' tisztelt közönségnek

arra, hogy azoknak, kik az iparműkiállítás gazdagításával a' hazai műipar állapotának megismertetéséhez 's talán a' tisztelt közönség élve szaporításához is idejök 's pénzők feláldozásával 's tetemes fáradsággal hozzá járultak, némi megtérítő kárpótlást 's pénzbeli jutalmat adhasson: e' végből a' kiállítási cikkek sorsjátékot eszközölné oly módon, miszerint a' sorsjegyek árából bejövendő minden pénz nyereményi cikkek megvásárlására fordítand 's így egy részről a' sorsjátékot lehetőleg gazdaggá teendő, más részről pedig a' közönség által az iparos fölségelésre szánt összegek-ből semmit sem vonand el. A' cikkek megvásárlásánál vezértekintet az, hogy a' nyeremény művek remek kiállításnak legyenek; becsökben pedig legalább egy pengő forintot érjenek, azonban a' bejövendő összegek arányában érdekes tárgyak is fognak megvételni. Ára egy sorsjegynek, miszerint a' szegényebb osztályiak is megkísérthessék a' szerencsét, csak egy ezüsthuzsarra határozatott. Vásárolhatni azokat Pesten Lueffillat-árus, Klausz szépművés (színházépület alatt) Barabás Antal posztókereskedő (váci-utca Parkfriederház a' magyarnál), Medecz dohánykereskedő (váci-utca), Nádosy István posztókereskedő (váci utca) és a' kiállítási belépti pénztárnál. Csanády jegyző.

(Czáfolat a' jégverés ellen biztosító egyület ügyében.) Ha mindjárt a' Jelenkor '59. számában feltűnt, a' jégverés ellen biztosító magyar egyesület érdeklő cikk névtelen író nyilatkozata, oly teljes is képtelenségekkel, hogy illyesmí költőjére boszorkodni sem lehet, hanem annál inkább felette szánakodásból üdvözítőnk után, felfohászokdni: „Atyám! bocsásd meg nekik, mert nem tudják, mit cselekesznek.“ do az olvasó közönségre még iskötelesség, azon akadályosított pontokat megezáfolni, nehogy az arrul hallgatás, oly véleményeknek szolgáljon tétel, mintha a' megtámadónak igaza volna. Én tehát ezen czáfolat létesítését lehetőleg rövidebben ezzel czélba veszem; és pedig: 1) a' miatt, mi a' szombathelyi ügynök-választását illeti, hivatkozom a' pesti hírlap 275dik számában mondottakra. 2) Azon pár millió forint bevétel, mérhetlen felesavart számla; mert, ha p. o. hogy két millió forint vétessék be, alkalmasint száz millió forint érték biztosítása megkívántatik; ezen szám pedig ábrándok ábrándja marad mind azelőtt, kiknek illy működésekben tapasztalásuk vagyon. — Miután tehát a' lulirt igazgató az érintett munkálkodásában milliókat kezelni nem fog, megmenekszik egyszersmind a' névtelen ur azon aggodástul, hogy én — mint rólam mondani tetszik, — „Amerikába illanni“ nem fogok. Ezeket fölül, azt sem taláta anonyim uram az egyesületi alapszabályban olvasni, pedig talán csak az is megjegyzésre méltó, hogy a' biztosítási díjbevételek mint az egyesület pénze *hetenkint* a' ns pestmegyei takarékpénztárba beadandók. Következőleg az egyesület pénztárával már csak így sem teljesülhet névtelen uram jósló álma. Végül mondva, isten segítségével olyan helyzetbe jutott alulirt, mely neki mindenhol becsületet 's tiszteleti figyelmet biztosít 's reményli, hogy a' legközelebb jövő esztendőn, családjá körében, hazánkban 's nem Amerikában, fogja ezüst násznapiját ünnepleni. 3) Épen oly szörnyű, mint az ábrándozott bevétel, elhibázott számla azon 150 ezer forint jutalomdíjszámítás is; mert, az alapszabályokban reméllőleg feltett 15,000,000 fti érték biztosítás, mintegy 30ezer forint biztosítási díj hozna, melly díjból a' többi ügynök jutalmának levonata után nekem határozatott 10% bizonyosan talán nem 150 ezer forintot jövedelmez. És pedig az sem a' pénztár felügyelőseért, mint névtelen uram emlegeti — hanem az egész olly kiterjedésű működésbeni számtalan fáradság 's törekvésért, majd kétszáz ügynök összemunkálkodása — vezérleteért és ezek által beveendő pénzek garantiájáért; szóval, minden teendő kezeltetésért; a' t. kormányágtul ezen teljesítendő sűrű sorát tekintve buzdításul ígértetett meg. 4) T. egyesületünknel, a' kárvallások számítása minőségét, a' 18 kormányzó ur igazságosnak 's jónak találta; olyan-nak t. i. melly minden, egy kölcsönösen biztosító intézetűl követelhető józan igénylésnek megfelel. Mi mellett azonban még mindenki kényébe ajánlvá, sőt a' honihírlapok által a' t. közönség felkérve is volt a' f. é. aug. 29. az alapszabályok 21 § rendelete szerint tartandó egyesületi nyilvános gyűlésben javítási tanácsadásra; vagy ha talán valakinek ugy tetszenék, az intézetünknek javító eszmékkel, gyűlésen kívül a' kormányzó urakhoz vagy csekélységemhez járulásra, illyes sziveség, az egyesületi kurmány nevében mindenkor szives hálával fog fogadtatni. Pest aug. 21. 1843. *Weisz Bernát Ferencz* a' jégverés ellen k. b. m. e. igazgatója.

Pestmegyei közgyűlés. Pest megyének aug. 29-én kezdett évnegyed közgyűlésén a RR. közp. szerű számmal jelentek meg. Mindenek előtt a' kisgyűlési jegyzőkönyv olvastatott, ebből kiemelendő, hogy Boscovics pesti kereskedő a' miskolci tűzkárvalottak számára 200 pftot küldött megyei uton. A' miskolci szerencsétlenségtől intette a' RR. szükségesnek látták egy országos tűzkármentesítő intézetről gondoskodni, mivel magány-vállalattól e' tekintetben tartós biztosítást remélni nem lehetne; mihez képest egy illy intézet iránti terv bejelentésén, az utasítást készítő választmányának a' végett adatott ki, hogy vagy azt hagyja jóvá, vagy más tervet készítsen, melyet a' követeknek utasításul lehessen adni. Olvastattak ezután a' követek több rendbeli jelentései, idő szerint terjesztvén elő az orsz. gyűl. munkálatait, mely a' hirlapolvasó közönség előtt tudva van. A' követek eljárása mindenben helyeseltetett. Hogy a' kir. biztosi munkálatok a' RR. elibe terjesztessenek, azt Pestmegye RR. de. is o-hajlják, valamint azt is, miszerint ugy Horvátország, mint a' törvényhozás bármily töredéke magát a' többségnek alárendelni tartozzék: köveiket tehát ez értelembe törvény sürgetésére pótlólag utasíták. — Olvastatott ezután a' büntető törv. könyv iránti javaslat, mely átnézés végett az utasítást készítő választmányál vala. Ennek véleménye általjában helyeseltetett, mellynek itt csak főbb pontjait érintjük meg. Bünhődésre nézve a' magány-rendszer pártolattik; bíráskodásra nézve az eskütszék annál inkább o-hajtatnak, mivel azok intézete alkotványunkban már különben sem újság. Pestmegyei jegyzőkönyvben is láthatók annak példái, hogy nálunk a' 17dik században fogott bírák bíráskodtak, illyen bíró pedig minden nemes lehetett, ki eskütszék-re magát alkalmasnak érezvén, a' megyénél jelentést tén, felesküdt s esküjéről bizonyáglevelet kapott. Kívánják továbbá a' RR. hogy a' büntető bírák választásának, az eljárás szóbeli s nyilvános legyen; halálbüntetés töröltessék el; a' vádló új pert ne indíthasson; a' börtönök felállítására iránti tapasztalásszerzés végett külföldre néhány egyed küldessék; végre odautasíták köveiket, hogy a' büntető törvénynek a' katonai véglyekre kiterjesztése iránt megkívántató adatokat a' kormánytól kieszközleni ügyekezzenek. Ezek után megyei levelezések olvastatván, azok az utasító választmány véleménye szerint intéztettek el. Majd ismét a' követek újabb tudósítása aug. 23-án körül szőnyegre, mellynek azon pontja következett, miszerint a' magyar nyelv iránti törv.-javaslatnak a' fRR. de. által tett módosításában a' KK. tábl. is megegyezett, a' köv. oda utasítottak, hogy Pozsega, Verőcze és Szerém megyék s a' tengerparti ker. nek 6 évi határidőt s Horv. ország belügyeibe nem avatkozást sürgessenek. [Folyt.]

Jászberényből. Örömmel olvasók a' hirlapokból, hogy köv. uraink ugy nyilatkoznak, hogy dolgainkat legjobban ismerik; mégis hogy ezen örömpohár csordultig nem volt, az okozza, hogy köveink csak mondják, hogy tudnak, de nem bizonyítják. Legyen szabad nekünk is szólni magunkért s társainkért. Szólásunk tárgya egy nemzet, melly a' scytha haduról teherbe esett Azásianak iker szülötte, névszerint jász kun nemzet, melly sok százados viszonyteljes életét mindég hazája, királya s nemzetisége dicseire élte. Erről tehát szólamani legnagyobb polgári dícsőnknek tartjuk. Ennek eredetéről s régi miségéről többet írni annyit tenne, mint az értelmes olvasónak történeti o-mérete felett kétkedni, legyen tehát elég a' tárgy gömbölyegét, ott fejteni kezdeni, hol a' szál vége mutatkozik. IVik Béla, IVik László a' vendég rokonoknak (kik nem Árpáddal jöttek) testvéri karokat tártak, őket mint tagadhatlan véreket mint honfők mindennel, mi polgári jóllétükre s nemesi állásukra szükséges volt, ellátták, miről az elsőnek 1237ben (III. non. Jun.) imennek 1279ben (IVa id. Aug.) kelt donationalisaik szólanak, miről aztán 12 királynak sanctioja is egyértelműn kezkesedik. S így miután a' vendég rokonok a' királynak örökös hűségét és engedelmisséget esküvének, a' többi nemes magyarokkal fejenként részesítették azon szabadalmakban, mellyekben részesek valának azok; fejenként kötelezvének őket a' viszonyosság törvénye a' terhek viselésére, melly amazt feltételez, tudniillik táborozásra, s így servientes régi, vagy is valóságos nemesek levén a' haza egyéb nemesinek előjogaival éltek mindadig, míg Ulászló 1514ben kelt 7ik Decretumának 25ik cikké szerint más lakosokkal és parasztokkal adót, dézmát adni s egyebet fizetni köteleztettek; azonban ezen érdekelt törvény cikk teljesedésbe nem ment,

mert a' jász kunok az említett évi hongyülés után is a' nádor kormánya alatt maradván, a' jobbágyoktól különböztek, annyival inkább, mivel birtokuk koronainak tekintetvén s nevezetvén, királyi administratio alá vétettek, azoktól, mint előbb, csak bizonyos censust fizetvén a' király pénztárába, de az 1638ki 67. cikk sem; mert azt az 1647ki 26. 27. és az 1655iki 44ik t. cikkek elenyésztették, más királyok pedig mint 3ik Ferdinánd 1646ben 1ső Leopold 1668ban 1675 — 1696. 1697-ben régi szabadtékaikban, és szabadságaikban megerősítették. Azonban egyéb viszonyok közt a' fatum azon egy akaratjának mégis csak teljesedni kelle, miszerint a' jász kunok 1702ben a' német rendnek ellen nem állhatván az akkori nádor Eszterházy Pál hg ellenkezése, eladatott, melly eladást, mivel az ország rendi 1711ben az ország törvényeivel, a' nádori méltósággal és a' jász kunok szabadtékaival ellenkezvén nyilatkoztattak, 1715: 34. t. cikk a' Jász kunokra felvett 500,000 fnt fel részét a' kincstárból felét pedig az országos pénztárból kifizetvén, s ugy a' jász kunokat sok százados szabadalmaikba visszatétetni határozá. Mi meg nem történhetvén akkoron, 1731ben az aggyítézek pesti háza részére zálogba adtak, és 1741ben a' rendek azon voltak, hogy a' kerületek kiváltassanak; ebből történhetett aztán, hogy akkori főkapitányi adminisztrátoruk Podhraczy Mihály, ne hogy az 500,000 fnt a' kincstárnak és országnak fizetnie kelljen, mint ezen tős gyökeres nemzetől egészen idegen, olly főhajtást kívánt a' maga helyén, miszerint a' jász kunok jobbágyi lábra állíttassék, melly szándok, mint is sok király sértetlen decretumaival és országos törvényekkel ellenkező felfedeztetvén királyi biztosság útján megsemmisítetett, szerzője pedig 1743ban hivatalát elmozdított. Az idegen atyának illy mostoha eljárása, s magviselete nem indíthatta egyébre a' jász kunokat, mint az idegen kezek közül magukat saját költségökön is kiváltani ajánlani, mi Pálffy János gr. nádor közbevetésére és a' Rnek hozzájárulására 1745ben az 500,000 + 15000 fnt zálog, 3000 arany nádori évi fizetés és 400 + 1000 lovag kiállításnak terhével szerencsésen meg is történt, mit, az ugyan ezen évben kelt kegyelmes királyi privilegium nem csak igazol, de annyira jutalmaz is, hogy követ urainkkal bátran és álhatatosan nyilványítjuk azzal teljes meglegedésünket mert az haszad előtt történt is, a' jelenkor kívánatával olly összehangzó, hogy azt századokra biztosítani legedesebb örömnöknek vennők. Ezen kegyelmes szabadalmazó levél ereje a' közigazgatásra nézve II-ik József császár alatt mit minden egyéb a' honban változást szenvedett ugyan, midőn a' kerületek vármegyékhez kapcsolattak, de annak ujra nemcsak tavasza, hanem nyara is elérkezett 1790ben, midőn Leopold 25dik törvény cikkében a' Jász kun kerületeknek nemcsak régi szabadalmi örökítették, hanem ugyanazon évi 29ik cikkének erejével az orsz. gy. ülésel és szavazattal felruházattván, az ország rendi közé számítottak. És eddig a' jász kun nemzet sok százados életének vagyónának és vérenek pályáberé, ettől elesni s a' végre csak, hogy némely hatóságok coordinatioja szőnyegen forogván ez is érintessék, igen supervacanea curából eredő fájdalom volna, midőn mi adózunk rendesen, katonáskodunk, sőt mint nemesek insurgálunk is, mi több; 1735-től kerületi jegyzőkönyvünk 1830ki évi 120ik száma szerint egy század alatt temérdek rendkívüli áldozatnak valának adójj, mint ezen összesített számítások mutatják: katonában 11596; lóban 8984; gabnában 573,481 p. m. készpénzben 17,025,316 ft. p. p. Kit nem jogosíthatna ez, mint minket szinte arra **előszőr**, hogy köveink nyilatkozata mellett szót reméljünk s a' megyékkel paralelizált privilegialis állásunkat sértetlen hagyatni kérjük. 2or arra: hogy őseinknek életük véruk, vagyónuk áldozatának díját a' kegyelmes királyi privilegium malasztját gyakorlatilag is magukkal az adómentes és restaurans gyűrűbe vonult tisztikarral egyetemben élvezhessük: mert a' törvény szva szerint **paris conditionis** polgárok vagyunk, annál fogva az érintett varázs gyűrű *) külterén mi nem lehetünk megnyugodva a' nélkül, hogy annak belkörében is né-

*) A' gyűrű magyarázata: A' kerületi tiszti kar választ tanácsosokat ezek ismét a' helybeli tisztekkel electusokat, ezek ismét a' tanácsosok, mint gyámfiak restaurálják a' tiszti karal együtt a' gyámtyai tiszti kart, és ez a' valóságos gyűrű; most mondja meg az okos: mi végre vannak nálunk a' restauratiók, hanem hogy költségbe verjék a' be nem folyható adózó lakosokat!

ha data occasione legali meg ne fordulhassunk. Ez tehát panaszunk is, kérésünk is; azért panaszkodunk az idős zaki sajtó útján a' hazánál, ezért folyamodunk jelenleg is a' felső s háznál, miután fiú panaszunk valamint anyavárosunk (Jász-Borény) tanácsának f. e. 476. szám alatt költ ugyanezen ikerkérelmet tárgyzó utasítása is az atyának elhangzott. Ez jogosíthat bennünket arra is, hogy a' mint köv. uraink mondák, a' mi befolyásunkkal történjék a' mi történendik, mert a' mi a' coordinatióban leglényesebb lehet; azt mi az adó s választói jog közösítésében leljük, s annál fogva, midőn ezek utóbbika kérdésbejő, minden egyéb hatóságok állásával ellentétben hisszük magunkat, s Demosthenes sínes ki ékes szólásával elhithetné velünk hogy a' képviselést birtok után kelljen (nálunk) felállítani; igen, mert a' mi szabadalmink malasztja **vérbén**, nem csupán pénzütn hajolt napra forgó. Vannak és sok ezeken vannak közösítőttünk, kiknek apáik vére a' hazáért a' hazában, s kün is azért elfolyt, s most az immigransok által birtokra nézve felülmulvák, de van éjózan combinatio, mi ezeket a' természeti jogbul apáik szerzeményéből t. i. ki felejtse, vagy kiferdítse? Ezt nem fogja tenni a' közigeny, és köz jog zászlója alatt vitézkedő honatyák koszorúsrendre, mert az előadattak szerint mindenkor tudta, s mindenkor tudja, ki s mi a' jász kun, a' hol kell. Többen.

Miskolcz aug. 24én. F. hó 7én főispáni helytartónk mindig kedves elnöklété alatt tanácskozási termünk téres előpitvarában kezdődött megyei évnegyed közgyűlésünk; különös tünemény volt most tanácskozót látni higgadt komolysággal szólani a' tárgyakhoz, ott, hol egyébkor csak a' kihallgatásig ácsorgó tanúkat, vagy legfeljebb zajongó fel s alá hullámzó korteseket lehetne csak látni tiszta és tiszta s i n k o r ; mindkét tanácskozási terem haszonvehetlen állapotban levén e' helyvel is megellegednünk. Nem bélyegző gyűlésünket az ott különben honos vidámság, mintha veszélyes beteg felett tanakodó orvosokat látnál; komolyság, bánat ült az arcokon, mert a' közös szerencsétlenség mindnyájunkat súlyosan érdekle, közvetve, vagy közvetlen érdeke csak azon tárgyaknak volt, mellyek a' jul. 19én szerencsétlenségre vonatkoztak. A' kisgyűlések jegyzőkönyvei hitelesítettek, s az azokban tartalmazott rendeletek legnagyobb részben helyben hagyattak, kivéve a' munkások árszabását, melly azon czélzattól, hogy általa munkásoknak mindenünnen o-hajtandó számos ideseregése s az ebből következő üdvös verseny ne gátolassék nem fogadtatott. Felolvastattak a' főszolgabíró jelentés Miskolczon elégett házak számáról, s a' fedelekből történt kárról, megégett, t. i. épület összesen 1935, ebből 815 ház, templom 4, kamara 514, istálló 258, szin 291, pincze 67, nemesek épületei, közte 1159. 435093 pft-ra becsült fedélkarral; nem-neseké 719, 154,678 p. ft-ra becsült karral, s 67 pincze 13100 pft-ra. Összesen 602,811 ft. pp. Főszolgabíránknak meghatott e' hiányos s csak az épületekben tett kárt illető összeírást az összes kárnak pontosan összeírandó s megbecsülendő kiphatalósával kipótolni, melly a' felebbit bizonyosan kétszer is haladandja közösen emekedett a' panasz a' bécsi tűzkármentő társaságnak (minél leg többben valának biztosítva) mind lassúsága, mind törvénytelen lehozások általi zsarolási ellen, s a' RR kimondák, hogy az e' részben eiokerülhető panaszos folyamodásokat hova hamarabb orvosolni főkötelességünknek ősmerek. A' Reviczky magtárból a' tűzkárosultak számára kiosztott 230 köböl életet a' már begyűlt s 400 köböl haladó ajánlatokból rendelték visszapótolni. Ezután szőnyegre kerülvén azon tárgy melly feletti tanácskozás körlevelekben a' közgyűlés első napjára volt kitűzve, s melly igen sürgetősen igénylé osztatlan figyelmünket a' megyei középületek helyrehozása, mellynek költségit adófizető népünk különben is súlyosult terheivel viselni nem képes. Néhány hang emelkedett a' körlevelek rendes el nemjártatása iránt (illy panaszokat — különös — még minden teherviselési kérdésnél s csak ekkor volt szerencsénk hallani) más a' dolog törvénytörű létesíthetőségében látott némi nehézséget, de mindnyája megegyezett abban s ez lön egyhangulag hozott végzés: hogy a' megyei nemesség a' megye középületei helyrehozására 30 ezer pengő frtra tett költségeket közösen és birtokánylag viselendi; a' szükséges fuvarozások az adózónép terheül maradván. Állandó küldöttség nevezetvén a' bejövendő adakozások kiosztására, s mi midőn őszintén kijelentjük bizodal munkat e' küldöttség tisztelt egyedei iránt, egyszersmin

azon ohajtásunkat jelentjük ki, hogy a bejövendő öszvege a könyörület pillanatnyi's gyakran szeszélyes indítása után bármely tán vagyontalansága miatt alig károsult's mégis panaszkodó egyedek, hanem magok a valósággal's tetemesen, 's biztosítás nélkül károsult birtokok közt hitelesen kinyomozandó kárunk mennyiségéhez aránylag osztassék ki, mert csak így várhatnak a könyörület könnyelmű pazarlása helyett valódi enyhülést károsodottink, 's épen azok kik arra leginkább feljogosítvák. Állandó szépítő biztosság is neveztetett, melly a városban most elkerülhetlen intézkedés ez iránt rendelkezék; ö fensége a nádor is megkéretni rendeltetett hogy károsult's legjavában elhamvadt városunk számára mint a pestieknek az 1838. árvizkor két petre 250 ezer pftos kölcsönt a nmlságú kincstártól kieszközölni kegyesen méltóztassék, mert valóban e' kölcson nélkül városunk felvirágzása alig reménylhető, 's mindenki forrón táplálja az ohajtást's egyedül e' reményül éled hogy ö cs. k. fensége tekintetbe véve szomorú helyzetünket, rólunk ez által kegyes szívének sugalma szerint atyailag gondoskodni kegyes leend. A városi bátorság fenntartására — az öszpontosulásra elsergelt katonaság visszajötteig — 100 gyalog katona kéretni rendeltetett. Előre kimondatván az, hogy rablás, vagy hasoló tetemes gonosz tett esetében a kigyűlésnek is hatóságában álland nádor ö fenségétől rögtönitől bíraskodást kérti. Harmadik nap törvényszéki bíráluk ez évre 100 táblabíró választatott titkos szavazással, a közgyűlés folytatása, midőn már megyeházunk ideiglenes tetője által használhatóbb állapotba jövend, sept. 25. halasztatván. Ennyit közgyűlésünkről, mellynek közhatalóság's beligazgatási végzéseivel a k. olvasót untatni nem szándékom. Térek át magára városunkra. Szomorúbb tekintet nem nyujthat semmi mint e' romba dőlt virágzó város esőnek idején, nem nyujtanak védhelyet az ideiglenes nyomorú tetők a tetemes esőzések ellen, a' bolthajtások's padlásokon átszivárog, átömlik a' viz, 's az ellenkező elemtől tönkre jutott lakosok-

nak még azon vigaszuk sincs, hogy kinyughassák magokat, és még illy inségben is, midőn a vizrombolja azt, mit égés meghagyott közös, a' panasz egy társaság ellen, hogy a' károsult biztosítottakat nem mint kötelessége volna — sietős segedelemmel vigasztalná de késedelmes 's igaztalan lezuhásai, akadályozásai, zsarolásival keseríti; nem vagyok közhatalóság hogy e' panaszok mibenlétét vizsgáljam, nem akarom előre kárhoyzatni a' tisztelt társaságot úgy is egy levén azok közül kik hiány nélkül vevék át csekély biztosítékukat; de a' panaszt annyi száj viszhangoztatja, annyian's olly tiszteletre méltó személyek, érdeklettek említik; kiknek hitelességén egyedileg legalább — kételkednünk nem lehet, hogy szót nem emelnünk erkölcsi lehetetlenség, kivált midőn jól értesülve vagyunk hogy most — már több mint egy hónap mulva a' biztosítottak nagyobb része megkielégítetlen más része — közös a' panasz — tetemes lezuhásokkal különböző ürügyek alatt boszantva, meglehet hogy a' t. társ. mellynek ezen eljárás honunk előtt nem válik hitelemelésre, mind ezen vád alól igazolja magát, 's mi ohajtánók is ezt, mert a' panasz igen elhatalmazott. Vajha ok ne történt volna elharapozására. De bár városunk virágzását megakasztja is a' tűzvész, azért jövendője iránt kétségbe még sem esünk, hasonló ez honunkhoz, mellyről azon főrjű, ki iránt forró tisztelet ég minden romlatlan kebelben — elmondá: hogy „lesz“ Phoenixként már is emelkedni kezd hamvaiból, nem látni egyebet mint anyagszállító szekereket, az egész város teli munkások zörejétől, mindenütt csak törekvést látni, mielőtt a' tél bejő, biztos fedél alá juthatni's a' fedelek biztosabb anyagból készülnek, 's a' város szebb lesz mint valaha, igen! de pénz ez egyetemes mozgató erő az, minek híjával vagyunk, holott minden drága's a' munkás mindenek felett. S.

Spanyolország.

(Espantero hitvese Parisba utazott. A' pártok simulni kezdenek egymáshoz.) Espantero hitvese, Scoane táborfő kíséretében aug. 16 kán Parisba utazott. Fér-

Van Hellen, Ligeo, Oserio és Noguera táborfők társaságában, hihetőleg szinte Franciaországba menend. — Madridból megnyugtató hírek kezdenek valahára érkezni, a' pártok összeolvadznak már egymással. Franciaország megismeré már az új kormányt's e' példát Anglia is bizonyosan követni fogja, ámbár Aston angol követ még folyvást rebesgeti, hogy Madridot elhagyandja. — Aug. 13 kán ünneplő Izabella királyné nagykorúvá nyilatkoztatását, 's a' Pradoban nagy lakomát adott. — A' nemzeti párt, t. i. az, melly most győzött, Olozaga elnöksége alatt választási biztosságot alakított. — A' monjouchi új kormányzó már elfogallal állomását's jelenleg Barcelonában élénk viták folynak az iránt, hogy vajjon az erősséget is kellé rombolni vagy nem? A' többség alkalmasint igent határozand, mert, miután a' város erősítvényi már leromboltattak, legnagyobb botorság nélkül nem hagyhatni ép-ségben a' közelálló föllegvárat, mellyből minden pillanatban halomra lödöztetheti a' kormány a' várost. — Cataloniában ismét carlospárti guerrilla csoportok kezdenek dulakodni. —

Külföldi elegyhir.

Belgrád. Aug. 19én Petronievics és Vuicsics csakugyan elhagyák Szerbiát a' nép könyzápóra's néhány ágyudurránás kíséretében. A' hálás szerbek örökre lekötöztetteknek érezvén magokat jó vezéreik iránt, mindegyiket 3 ezer körmöczi aranyal és 4500 koronás tallérből álló évdíjjal tisztelték meg.

Palermo. Itt néhány hónap előtt egy katonaőr Paterno fiatal hget agyonlőtte azért, mivel erőnek erejével oda akart menni, hová a' katona épen a' végett állított, hogy oda senkit se bocsásson. Az őshgi család nagyon megsértve érezvén magát e' hallatlan eset által, a' királynál mindent elkövetett a' katona megbüntetéséért, 's ez okozá, hogy a' per néhány hónapig húzódott, de elvégre is a' kötelességét teljesítette katona káplárságra emeltetett —

É R T E S Í T Ő.

Gőzhajók járása.

ndul: **Pestről Pozsonyba's Bécsbe** mindennap egy gőzös regg. 8 órakor's minden szerdán és vasárnap reggel egy rakhajó. — **Bécsből Pozsonyba's Pestre** szinte mindennap egy gőzös délutáni 2 órakor, ezenkívül minden vasárnap és csütörtökön egy rakhajó. — **Pestről Zimony's Orsova** felé majus elejétől october végeig, hajnalkor hetenkint kétszer (vasárnap és csütörtökön) **Ujvács** felé minden kedden, **Mohács és Eszék** felé minden pénteken egy utasi gőzös; végre **Zimony és Drenkova** felé minden vasárnap és csütörtökön, az alduhára mindenkor regg. 4 órakor. E' fölött Pozsony és Bécs közt mindennap megfordul B é c s nevű gőzös. Erkeznek: **Pestről Bécsbe**'s viszont mindennap; **Orsova és Zimonyból Pestre** minden vasárnap és csütörtökön.

Kész misemondó ruhák

Hirsch Ferencz selyem- 's divatárus boltjában legjutalmasb áron kaphatók; továbbá: selyem, arany és ezüst himzetű gyönyörű nehéz **templomszövetek diszítvényekre, damaszok-szövetek zászlókra,** 's egészen nehéz violaszin 's vörös **Gros-de-Naples, Moire és övrszalagok** — **Pesten a' váciutczában „A' SZARVAS“** -hoz, hol mindenféle megbízatás is elfogadtatik mindeu-nemű templomi diszítvényre, menyezetre, püspöksü-vegre, velumra, biretre, albára, szemfödélre, ostya-zaeskóra st. eff. jutalmas és gyors szolgálat mellett 4—4

Bolt változtatás.

Mitterdorffer János, 30 év óta az uri- és korona- utca szögleten Troll-házban állott **fűszer-, anyag- és festék- a' „Halászhoz“** címzett kereskedését, a' régi posta-utczába az aranykéz melletti Borárosházba költöztette.

Részletes áruláson kívül, mint eddig a' bizomány- és szállítási kereskedést változatlanul folytatandja, és a' t. cz. közöns szolgálatával élésre, valamint ügybarátít gyakori foglalkodtatásra kéri. Pest aug. 12én 1843. 3—4.

Hirdetés.

Néhai mélt. zsadányi és török sz. miklósi Almásy Ferencz ur tömegéhez tartozó t. Zemplény megyében fekvő garanyi, baracsi, kásói, bodzás új-laki javak folyó évi szeptember 5én Gar-anban a' tisztlakon — ez évi sz. mihály naptól számított három. vagy hat évre nyilvános árverés utján haszonbérbe fognak adatni, és pedig az egész birtok vagy együtt, vagy minden helység-beli külön külön a' mint az árveréskor a' környüállás kívánni fogja — Igy szinte ugyancsak Garaban a' kijelelt he-lyen haszonbérbe fognak adatni ezen

javakhoz tartozó, a' többi közbirtokos uraságokkal közös regálék, nevezete-sen bodzásújlaki 3 kore-ma, mészár-szék, vásárber, bolt, helmezi 3 ke-rekű vízi malom, kásói kore-ma, fe-léhíró, garanyi kore-ma, nemkülönbön közös kisebb részirtokok, lagmoezi, gerebesi, eséki, és gereselyi — a' bér-leni szándékozók biztositékpénzzel ellát-va az árverésre hivatalosak. Kelt Gyön-gyösön aug. 15. 1843. 1—3

Gubacs és makk-eladás.

A' fém. m. k. udv. kincstár rendeletéből közhírré tétetik, hogy a' megürlt kaloc-sai érseki urod hoz tartozó bácsi kerü-leti erdőekben találtató makk és gubaesbeli termés f. 1843. évi sept. hó 4én Bács me-zővárosában a' tisztartótlakon, a' hola feltételek irásban addig is megtekinthe-tők, tartandó árverés utján, a' többet i-gérőnek el fog tüsténti készpénz-fizetés mellett adatni. A' mellyre a' vásárlani

Jelentés.

Néhai Imrei István árvának Loson-czön Nógrádmegyében a' vásártéren ép-ült kényelmes lakásokkal ellátott's kü-lönféle haszonkémlésekhez alkalmazott új kölházuk szabadkézből eladandó; a' venni szándékozók személyesen vagy bérment levelek által bővebben értesül-hetnek alulírtnál. Losoncz aug. 5kén 1843. Jeszenszky Samu ügyvéd. 1—3

szándékozók szükséges bánatpénzzel el-látva illendően meghívatnak. 2—3

Hirdetés.

A' esákovai kir. alapítványi urodom részéről f. e. septemb. 4én 1139^{2/10} p. m. idei termésű majorsági repeze Csáko-ván tartandó nyilvános árverésen a' legtöbbet ígérőnek el fog adatni.

Venni kívánók szokott bánatpénz-zel ellátva hivatalosak. 3—3

Két úgynevezett Kehlhammer hajó

egyiknek hossza 23 öl, szélessége 23—24 láb, mélysége 6 láb; másinak hosz-sza 25 öl, szélessége 22—23 láb, mélysége 6 láb mindkettő különösen jól ké-szítve, el fog adatni tartozékaival együtt. Bővebb értesülést szerezhetni Pesten a' lácshidépítési hivatalban, feldunator 25 sz. 2d. emelet. 3—3

Magyar pezsgő,

franciaia modorban készítve, erős hab-zásu, 's olly finom és tiszta zamatu, hogy csak valódi borismerők által kü-lönböztethetik meg a' francziától; to-vábbá, valódi

franciaia pezsgő

a' **legjobb** gyárakból, és leginomabb **1834-ki tokaji aszabor** kapható Pesten Weiss B. és társá-nál, a' „vas tuskónál.“ 5—6

Zsadányi és török-szent-miklósi t. Almásy Pál urnak tek. Heves vármeg-yeben fekvő Gyöngyös várostul fel-órányi távolságra levő levő. Gyöngyös-Halászi birtoka, melly 15^{1/2} telekből, több házas, 's házatlan zsellérből, ugy 560 hold szántóföldből, 218 kaszás rétből, mindenféle gazdasági épüle-tekből, aránylagi kisebb királyi ha-szonvételekből, 's közös legelőből áll, folyó évi sept. 29dik napjától kezdett

három, vagy hat évre a' tisztelt ur teljes hatalmú biztositánál t. Hanisz Imre urnál Gyöngyösön f. aug. hónap 31én reggeli 9 órakor tartandó nyilvános árverés után haszonbérbe fog adatni. Ugyanakkor szinte árverés utján el fog adatni 600 darab finom egy nyírésű tartani való kos, jerke, és ürübül a-ránylagi mennyiségben álló birka nyáj. A' bérleti, vagy venni szándékozók, biztositék pénzzel ellátva az árverésre hivatalosak.